

Before and After in The Book of Shmot

Rabbi Ari Kahn

1. שמות פרק טז, לא-לו

(לא) וַיִּקְרְאוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל אֶת־שְׁמוֹ מֶן וְהוּא כְּזֶרַע גֹּדֶל לֶבֶן וְטַעְמוֹ כְּצִפְיֹת בַּדְּבִשׁ: (לב) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדְּבַר אֲשֶׁר צִוָּה ה' מִלֵּא הָעֶמֶר מִמֶּנּוּ לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם לְמַעַן יִרְאוּ אֶת־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר הָאֲכַלְתִּי אֶתְכֶם בְּמִדְבַר בְּהוֹצִיאִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (לג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן קַח צִנְצֻנֹת אַחַת וְתַרְשֵׁמָה מִלֵּא הָעֶמֶר מִן וְהִנַּח אֹתוֹ לִפְנֵי ה' לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם: (לד) כֹּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶל־מֹשֶׁה וַיַּנִּיחֶהוּ אַהֲרֹן לִפְנֵי הָעֵדוּת לְמִשְׁמֶרֶת: (לה) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָכְלוּ אֶת־הֶמֶן אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־בָּאִם אֶל־אֶרֶץ נוֹשְׁבֵת אֶת־הֶמֶן אָכְלוּ עַד־בָּאִם אֶל־קִצְחָה אֶרֶץ כְּנָעַן: (לו) וְהָעֶמֶר עֲשֵׂרִית הָאֵיפָה הוּא: פ

(31)The house of Israel called its name Manna, and it was like coriander seed, white; and its taste was like wafers with honey. (32) Moses said, "This is the thing which Hashem has commanded, 'Let an omer-full of it be kept throughout your generations, that they may see the bread with which I fed you in the wilderness, when I brought you forth from the land of Egypt.'" (33) Moses said to Aaron, "Take a pot, and put an omer-full of manna in it, and lay it up before Hashem, to be kept throughout your generations." (34) As Hashem commanded Moses, so Aaron laid it up before the Testimony, to be kept. (35) The children of Israel ate the manna forty years, until they came to an inhabited land. They ate the manna until they came to the borders of the land of Canaan. (36) Now an omer is the tenth part of an ephah.

2. תרגום המיוחס ליונתן - תורה שמות פרק טז פסוק לה

(לה) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָכְלוּ יַת מִנָּה אֶרְבָּעִין שָׁנִין בְּחַיֹּהֵי דְמֹשֶׁה עַד מִיתֵיהוֹן לְאַרְעָא מִיתִיבָא יַת מִנָּה אָכְלוּ אֶרְבָּעִין יוֹמִין בְּתַר מוֹתֵיהָ עַד דְעֵבְרוּ יוֹרְדָנָא וְעָלוּ לְסִיפֵי אֶרְעָא דְכְנָעַן:

3. כתר יונתן שמות פרק טז פסוק לה

ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנים בחייו של משה עד בואם לארץ מיושבת, את המן אכלו ארבעים ימים אחרי מותו של משה עד שעברו הירדן ובאו לסוף [לקצה] ארץ של כנען: And the children of Israel ate the manna forty years, until they came to an inhabited land: manna did they eat forty days after his death, until they had passed the Jordan, and entered upon the borders of the land of Kanaan.

4. רש"י שמות פרשת בשלח פרק טז פסוק לה

אל ארץ נושבת - לאחר שעברו את הירדן שאותה שבעבר הירדן מישבת וטובה שנאמר (דברים ג כה) "אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן", ותרגום של נושבת "יתבתא", רצה לומר מישבת: אל קצה ארץ כנען - בתחלת הגבול קדם שעברו את הירדן, והוא ערבות מואב. נמצאו מכחישין זה את זה? אלא בערבות מואב פשמת משה בז' באדר פסק המן מליד, ונסתפקו ממן שלקטו בו ביום עד שהקריבו העמר בששה עשר בניסן, שנאמר "ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח" (יהושע ה):

TO A LAND INHABITED – after they had crossed the Jordan, [for that territory on the other side of the Jordan was cultivated (מישבת), which is regarded as the equivalent of נושבת; cf. Rashi on Genesis 36:20) and good, as it is said, (Deuteronomy 3:25) "Let me pass over, I pray thee, and see the good land that is on the other side of the Jordan". And the translation of נושבת by Onkelos is יתבתא which means to say מיושבת, "settled"].

UNTO THE EXTREMITY OF THE LAND OF CANAAN – at the beginning of the border before they passed over the Jordan, that is, in the plains of Moab — consequently they (these two descriptions of the locality) contradict each other! But the explanation is that in the plains of Moab, when Moses died (cf. Deuteronomy 34:1) on the seventh of Adar, the Manna really ceased to fall but they had a sufficient supply from the Manna which they had gathered on that day to last until they had brought the Omer on the sixteenth of Nisan in Canaan itself, the cultivated land, as it is said, (Joshua 5:11) "And they did eat of the produce of the land on the morrow after the Passover" (Kiddushin 38a).

5. שמות פרק יח

וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֹּהֵן מִדְיָן חֹתֵן מֹשֶׁה אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ כִּי־הוֹצִיא ה' אֶת־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם: ... (יג) וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּשֶׁב מֹשֶׁה לְשֹׁפֵט אֶת־הָעָם וַיַּעֲמֵד הָעָם עַל־מֹשֶׁה מִן־הַבֹּקֶר עַד־הָעֶרֶב: (יד) וַיֵּרָא חֹתֵן מֹשֶׁה אֵת כָּל־אֲשֶׁר־הָיָא עָשָׂה לָעָם וַיֹּאמֶר מִהֵדָבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אָתָּה עֹשֶׂה לָעָם מִדּוֹעַ אֲתָה יוֹשֵׁב לְבַדָּךְ וְכָל־הָעָם נֹצֵב עֲלֶיךָ מִרְבֵּקֶר עַד־עֶרֶב: (טו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹתֵנוּ כִּי־בָא אֵלַי הָעָם לְדַרְשׁ אֱלֹהִים: (טז) כִּי־יְהִי לָהֶם דְּבָר בָּא אֵלַי וְשֹׁפֵטֵתִי בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ וְהוֹדַעְתִּי אֶת־חֻקֵי הָאֱלֹהִים וְאֶת־תּוֹרָתוֹ: (1) Now Jethro, the priest of Midian, Moses' father-in-law, heard of all that God had done for Moses, and for Israel his people, how that Hashem had brought Israel out of Egypt.... (13) It happened on the next day, that Moses sat to judge the people, and the people stood around Moses from the morning to the evening. (14) When Moses' father-in-law saw all that he did to the people, he said, "What is this thing that you do for the people? Why do you sit alone, and all the people stand around you from morning to evening?" (15) Moses said to his father-in-law, "Because the people come to me to inquire of God. (16) When they have a matter, they come to me, and I judge between a man and his neighbor, and I make them know the statutes of God, and his laws."

6. תרגום אונקלוס שמות פרק יח פסוק יג

וַהֲוֵה בְיוֹמָא דְּבִתְרוֹהִי וַיִּתִּיב מֹשֶׁה לְמִדּוֹן יַת עַמָּא וְקָם עַמָּא עֲלוּוְהִי דְּמֹשֶׁה מִן צַפְרָא עַד רַמְשָׂא. And on the day after, Mosheh sat to judge the people, and the people stood about Mosheh from morn till evening;

7. תרגום המיוחס ליונתן - תורה שמות פרק יח פסוק יג

וַהֲוֵה בְיוֹמָא דְּבִתְרֵי יוֹמָא דְּכַפּוּרִי וַיִּתִּיב מֹשֶׁה לְמִדּוֹן יַת עַמָּא וְקָם עַמָּא קְדָם מֹשֶׁה מִן צַפְרָא עַד רַמְשָׂא:

וַיְהִי בְיוֹם שְׁאֲחֲרֵי יוֹם שֶׁל כִּיפּוּרִים וַיִּשֶׁב מֹשֶׁה לְשֹׁפֵט אֶת הָעָם וַיַּעֲמִיד הָעָם לְפָנֵי מֹשֶׁה מִן הַבּוֹקֶר עַד הָעֶרֶב:

And the day after, Yom Kippur, Mosheh sat to judge the people: and the people stood before Mosheh from morning till evening

8. רש"י שמות פרשת יתרו פרק יח פסוק יג

וַיְהִי מִמַּחֲרַת - מוֹצָאֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים הָיָה, כִּד שְׁנַיִנוּ בְּסִפְרֵי וּמַהוּ מִמַּחֲרַת? לְמַחֲרַת רְדִיתוּ מִן הָהָר; וְעַל פְּרֻחַד אֵי אֶפְשֶׁר לוֹמַר אֵלָּא מִמַּחֲרַת יוֹם הַכַּפּוּרִים, שֶׁהָרִי קָדָם מִתֵּן תּוֹרָה אֵי אֶפְשֶׁר לוֹמַר "וְהוֹדַעְתִּי אֶת חֻקֵי וְגו'" וּמִשְׁנֵיתָנָה תּוֹרָה עַד יוֹם הַכַּפּוּרִים לֹא יָשֵׁב מֹשֶׁה לְשֹׁפֵט אֶת הָעָם, שֶׁהָרִי בִי"ז בְּתַמּוֹ יָרַד וְשִׁבַּר אֶת הַלְּחוֹת וְלִמְחָר עָלָה בְּהִשְׁכָּמָה וְשָׁהָה שְׁמוֹנִים יוֹם וַיֵּרַד בְּיוֹם

הכפורים; וְאִין פְּרִשָּׁה זֶה כְּתוּבָה כְּסֻדְרָא, שֶׁלֹּא נֶאֱמַר וַיְהִי מִמָּחֳרַת עַד שְׁנָה שְׁנִיָּה – אֵף לְדַבְרֵי הָאוֹמֵר יִתְרוֹ קִדְּם מִתֵּן תּוֹרָה בָּא, שְׁלוּחוֹ אֶל אֶרְצוֹ לֹא הָיָה אֶלָּא עַד שְׁנָה שְׁנִיָּה – שֶׁהָרִי נֶאֱמַר כָּאן וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה אֶת חֲתָנוֹ, וּמְצִינּוּ בְּמִסְעֵ הַדְּגָלִים שֶׁאֵמַר לוֹ מֹשֶׁה "נִסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל הַמָּקוֹם וְגו'" (במדבר י כט), אֶל נָא תַעֲזֹב אֶתְנוּ" (שם לא), וְאִם זֶה קִדְּם מִתֵּן תּוֹרָה, מִשְׁשָׁלְחוֹ וְהַלֵּךְ הֵיכָן מְצִינּוּ שְׁחִזָּר? וְאִם תֹּאמַר, שֶׁם לֹא נֶאֱמַר יִתְרוֹ אֶלָּא חוּבָב, וּבְנֵו שֶׁל יִתְרוֹ הָיָה, הוּא חוּבָב הוּא יִתְרוֹ, שֶׁהָרִי כְּתוּב "מִבְּנֵי חֻבָּב חֲתָן מֹשֶׁה" (שופטים ד') :

AND IT CAME TO PASS ON THE MORROW – This was really the day after the Day of Atonement: so have we learnt in Siphre (Mekhilta d'Rabbi Yishmael 18:13:1). Since the Day of Atonement is not mentioned anywhere in this section that deals with the Giving of the Law what is the force of ממחרת? i.e. in relation to what particular day in the history of the Law-giving is the term ממחרת, "on the morrow", used? It means the morrow after he (Moses) descended from the Mount Sinai, and you must admit that it is impossible to say that this was any other day but the morrow after the Day of Atonement because, before the giving of the Torah, one could not say, (v. 16) "and I do make them know the statutes [of God and His laws]" (which are part of the Torah), and from the day when the Torah was given until the Day of Atonement Moses did not sit down to judge the people, since immediately after the Torah was given he ascended the mountain and descended only on the seventeenth of Tammuz when he broke the tablets in pieces. On the next day he again ascended the mountain early in the morning and stayed there eighty days, descending on the Day of Atonement (cf. Tanchuma כי תשא, Rashi on 33:11, Deuteronomy 9:18 and 10:1). Consequently this section is not written (placed) in its chronological order, for this paragraph commencing with ויהי ממחרת and ending with "Moses let his father-in-law go and he (Jethro) went his way into his own land" was not said before the second year after the Exodus. For even according to the view of one who says that Jethro came to Moses before the giving of the Torah (Avodah Zarah 24a) his dismissal into his own land did not take place until the second year, for it is stated here (v. 27) "Moses let his father-in-law go", and we find in the account of Israel's journey through the wilderness beneath their banners (which according to Numbers 10:11 began in the second year) that Moses said to him, (Numbers 10:29, 31) "We are journeying etc.... Forsake us not, I pray thee". Now if this incident happened before the giving of the Torah (including Jethro's departure) where do we find it related that he returned after he had let him go and he had taken departure? And if you object that there (in the section in Numbers which Rashi has quoted as evidence that Jethro's departure took place in the second year) it does not mention Jethro at all but Hobab, and that the latter was not Jethro but the son of Jethro, then I reply that Hobab is identical with Jethro and not his son, because it is written, (Judges 4:11) "of the sons of Hobab, the father-in-law of Moses".

9. **אבן עזרא שמות פרק יח פסוק יג**

(יג) ויהי ממחרת לביאת יתרו.

10. **רמב"ן שמות פרק יח פסוק יג**

ויהי ממחרת - ממחרת היום שעשו זה שנזכר ישב משה לשפוט את העם. ואמרו במכילתא (כאן) ממחרת יום הכפורים. ואין דעתם לומר שיהיה ממחרת רמז ליום הכפורים, כי יום הכפורים לא נזכר בכתוב שיאמר עליו ממחרת. וגם כן אין הכונה שיהיה ממחרתו ממש, כי לא אכלו ביום הכפורים, אם היה להם יום הכפורים בשנה ראשונה קודם שנצטוו בו. ועוד, כי בו ביום הכפורים נתנו לוחות אחרונות וממחרתו ירד משה ודבר עם בני ישראל ויצום את כל אשר דבר השם אתו בהר סיני (להלן לד לב), ואיננו יום המשפט שיעמוד העם עליו מן הבקר עד ערב. וגם כן אי אפשר שיהיה בשנה שניה ביום הכפורים, כי בנסוע הדגלים אמר כי אם אל ארצי ואל מולדתי אלך (במדבר י ל). אבל הכוונה לברייתא הזו לומר שהיה זה אחר יום הכפורים, כי אין להם יום פנוי למשפט מיום בואם להר סיני עד אחר יום הכפורים של שנה ראשונה הזאת:

11. **חזקוני שמות פרק יח פסוק יג**

ויהי ממחרת לפי הפשט ממחרת יום הסעודה כי ביום הסעודה היה טרוד לכבוד חותנו ולא היה לו פנאי לישיב בדין עד למחרתו. כאן פירש"י מהו ממחרת למחרת רדתו מן ההר. וא"ת היאך ישב לשפוט את העם באותו זמן שהרי לקמן פרש"י ויקהל משה למחרת יום הכפורים כשירד משה מן ההר ומיד התחילו במלאכה וגמרו בכ"ה בכסלו של אותה שנה, אלא י"ל מה שכתב וישב משה לשפט את העם לא לכל ישראל קאי אלא לאותם שלא נתעסקו במלאכה קאי. וכן תפרש בסוף פרשת תשא שפרש"י לאחר רדתו מן ההר והיה לומד תורה לאותם שלא נתעסקו במלאכה. ומה שפרש"י כאן ואין הפרשה כתובה על הסדר שלא נאמרה עד שנה שניה היינו לשנות עולם שמתחילים מתשרי כמו שפירש למעלה בפרשת בא, וכן הפיי: ואין הפרשה - מויהי ממחרת - כתובה על הסדר שהרי לא נאמרה - עד ממחרת יוה"כ - שהיה בשנה השנייה שהרי נאמר כאן וישלח משה את חותנו. ומצינו במסע הדגלים - שהיה בשנה שניה - שאמר לו משה נוסעים אנחנו אל נא תעזוב אותנו, ובאותו פרק שלחו כדכתיב ויאמר אליו לא אלך ואם זו קודם מתן תורה - כלומר אם פרשת ויהי ממחרת נאמרה קודם מתן תורה ובשנה שנייה במסע הדגלים חזר ואמר לו משה נוסעים אנחנו, תשובה לדבר - מששלחו והלך היכן מצינו שחזר ואמר לו משה נוסעים אנחנו. ...

12. **רש"י שמות פרשת יתרו פרק יט**

(א) ביום הזה - בראש חודש. (ג) ומשה עלה - ביום השני. (ח) וישב משה את דברי העם וגוי' - ביום המחרת, שהוא יום שלישי, שהרי בהשכמה עלה. (ט) ..ויגד משה וגוי' - ביום המחרת שהוא רביעי לחודש: (י) ויאמר ה' אל משה - ..וקדשתם - וזימנתם, שיכינו עצמם היום ומחר: (יא) והיו נכנים - מובדלים² מאשה: ליום השלישי - שהוא ששה בחדש. ובחמישי בנה משה את המזבח תחת ההר ושתים עשרה מצבה, כל הענין האמור בפרשת ואלה המשפטים, (שמות כד ד) **ואין מוקדם ומאוחר בתורה:** (טו) היו נכנים לשלשת ימים - לסוף שלושה ימים, הוא יום רביעי שהוסיף משה יום אחד מדעתו, כדברי רבי יוסי, ולדברי האומר בששה בחדש ניתנו עשרת הדברות לא הוסיף משה כלום. לשלשת ימים, כמו (פסוק יא) ליום השלישי:

AND LET THEM BE PREPARED – separated from their wives (11) (Mekhilta d'Rabbi Yishmael 19:15:1; cf. Rashi on Shabbat 87a).

AGAINST THE THIRD DAY – which is the sixth of the month. On the fifth Moses built the altar under the mountain and the twelve monuments — the whole narrative as is stated later on in the Sidra ואלה המשפטים (Exodus 24:4), **for there is neither "earlier" nor "later" (there is no chronological order)** in the Torah (Mekhilta d'Rabbi Yishmael 19:10:1-2).

BEFORE THE EYES (in the sight) OF ALL THE PEOPLE – This tells us that there was not a blind person amongst them — that they had all been healed of their blindness (Mekhilta d'Rabbi Yishmael 19:11).

13. שמות פרק כד, א-יב

(א) וְאֶל־מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֵלַי אֶתְּהָ וְאֶהְרֹן נָדָב וְאַבִּיהוּא וְשִׁבְעִים מִזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם מֵרָחֵק: (ב) וְנָגַשׁ מֹשֶׁה לְבַדּוֹ אֶל־ה' וְהֵם לֹא יִגָּשׁוּ וְהָעָם לֹא יַעֲלוּ עִמּוֹ: (ג) וַיָּבֵא מֹשֶׁה וַיְסַפֵּר לָעָם אֶת כָּל־דִּבְרֵי ה' וְאֶת כָּל־הַמִּשְׁפָּטִים וַיַּעַן כָּל־הָעָם קוֹל אֶחָד וַיֹּאמְרוּ כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה: (ד) וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת כָּל־דִּבְרֵי ה' וַיִּשְׁכַּם בַּבֹּקֶר וַיָּבִין מִזִּבְחַת תַּחַת הָהָר וַיִּשְׁתִּים עֶשְׂרֵה מִצְּבֹה לְשִׁנִּים עֶשֶׂר שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל: (ה) וַיִּשְׁלַח אֶת־נִעְרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים שְׁלָמִים לַה' פָּרִים: (ו) וַיִּקַּח מֹשֶׁה חֲצִי הַדָּם וַיִּשֶׂם בְּאֵגְלֹת וַחֲצִי הַדָּם זָרַק עַל־הַמִּזְבֵּחַ: (ז) וַיִּקַּח סֵפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר־דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע: (ח) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַדָּם וַיִּזְרַק עַל־הָעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה דָם־הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת ה' עִמָּכֶם עַל כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: (ט) וַיַּעַל מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן נָדָב וְאַבִּיהוּא וְשִׁבְעִים מִזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַתַּחַת רַגְלָיו כַּמַּעֲשֶׂה לְבִנְתַּת הַסִּפִּיר וַיַּעֲצֵם הַשָּׁמַיִם לְטָהָר: (י) וְאֶל־אַצִּילֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יָדוֹ וַיַּחֲזֹז אֶת־הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ: (יב) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלַי הַהָרָה וְהִיֵּה שָׁם וְאֶתְנַחֵה לְךָ אֶת־לְחַת הָאָבִן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתֶם:

1) He said to Moses, "Come up to Hashem, you, and Aaron, Nadab, and Abihu, and seventy of the elders of Israel; and worship from a distance. (2) Moses alone shall come near to Hashem, but they shall not come near, neither shall the people go up with him." (3) Moses came and told the people all the words of Hashem, and all the ordinances; and all the people answered with one voice, and said, "All the words which Hashem has spoken will we do." (4) Moses wrote all the words of Hashem, and rose up early in the morning, and built an altar under the mountain, and twelve pillars for the twelve tribes of Israel. (5) He sent young men of the children of Israel, who offered burnt offerings and sacrificed peace offerings of cattle to Hashem. (6) Moses took half of the blood and put it in basins, and half of the blood he sprinkled on the altar. (7) He took the book of the covenant and read it in the hearing of the people, and they said, "All that Hashem has spoken will we do, and be obedient." (8) Moses took the blood, and sprinkled it on the people, and said, "Look, this is the blood of the covenant, which Hashem has made with you concerning all these words." (9) Then Moses, Aaron, Nadab, Abihu, and seventy of the elders of Israel went up. (10) They saw the God of Israel. Under his feet was like a paved work of sapphire stone, like the skies for clearness. (11) He didn't lay his hand on the nobles of the children of Israel. They saw God, and ate and drank. (12) Hashem said to Moses, "Come up to me on the mountain, and stay here, and I will give you the tables of stone with the law and the commands that I have written, that you may teach them."

14. מכילתא דרבי ישמעאל יתרו - מסכתא דבחדש פרשה ג

וַיִּקַּח סֵפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם (שמות כ"ד: ז') — אָבֵל לֹא שָׁמַעְנוּ מֵהִיכָן קָרָא בְּאָזְנֵיהֶם! רַבִּי יוֹסֵה בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִתַּחֲלַת בְּרֵאשִׁית וְעַד כָּאֵן. רַבִּי אוֹמֵר: מִצְּוֹת שְׁנַצְטוּהָ אָדָם הָרֵאשׁוֹן, וּמִצְּוֹת שְׁנַצְטוּ בְּנֵי נֹחַ, וּמִצְּוֹת שְׁנַצְטוּ בְּמִצְרַיִם וּבְמִרְהָ, וְשָׂאָר כָּל הַמִּצְּוֹת כֻּלָּן. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר: בְּתַחֲלַת הָעֵינָן, מֵהָ הוּא אוֹמֵר? "וַיִּשְׁבְּתָה הָאָרֶץ שִׁבְתַּת לִי". שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֶךְ, וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר כְּרִמָּךְ, וְאַסְפֹּת אֶת תְּבוּאַתָּה" (ויקרא כ"ה: ב'–ג'). שְׁמַטִּים וַיּוֹבִלּוּת, בְּרִכּוֹת וַקְלָלוּת. בְּסוֹף הָעֵינָן מֵהָ הוּא אוֹמֵר? "אֱלֹהֵי הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרֹת" (ויקרא/כו מו). אָמְרוּ: "מִקְבְּלֵינוּ אָנוּ עֲלֵינוּ!" כִּיֹּן שָׂרָאָה שְׁקִבְלוּ עֲלֵיהֶם, נָטַל הַדָּם וְזָרַק עַל הָעָם, שְׁנַאֲמַר: "וַיִּקַּח מֹשֶׁה

אֶת הַדָּם, וַיִּזְרַק עַל הָעֵס " (שמות כ"ד: י'). אָמַר לָהֶם: "הֲרִי אֲתֶם קְשׁוּרִים, עֲנוּבִים, תִּפְּוֹסִים! מָחָר בָּאוּ וְקָבְלוּ עֲלֵיכֶם הַמְצוֹת כִּלְוֹן!" רַבִּי יוֹסֵה בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בּוֹ בְּיוֹם נִעְשׂוּ כָּל הַמַּעֲשִׂים.

15. רש"י שמות פרשת משפטים פרק כד

(א) ואל משה אמר עלה - פְּרָשָׁה זוּ נֶאֱמָרָה קִדְּם עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת, בְּד' בְּסִיּוֹן נֶאֱמָרָה לוֹ עֲלֵה (שבת פ"ח): (ג) ויבא משה ויספר לעם - בּוֹ בְּיוֹם: אֵת כָּל דְּבָרֵי ה' - מִצְוֹת פְּרִישָׁה וְהַגְבָּלָה: ואת כל המשפטים - שְׁבַע מִצְוֹת שֶׁנִּצְטְוּ בְּנֵי נֹחַ, וְשֶׁבַת וְכַבּוּד אֵב וְאֵם וּפְרָה אֲדָמָה וְדִינִי שֶׁנִּתְּנוּ לָהֶם בְּמָרָה: (ד) ויכתב משה - מִבְּרָאשִׁית וְעַד מֵתָן תּוֹרָה, וְכָתַב מִצְוֹת שֶׁנִּצְטְוּ בְּמָרָה: וישכם בבקר - בְּחֻמְשָׁה בְּסִיּוֹן: (ז) ספר הברית - מִבְּרָאשִׁית וְעַד מֵתָן תּוֹרָה וּמִצְוֹת שֶׁנִּצְטְוּ בְּמָרָה: (יב) ויאמר ה' אל משה - לְאַחַר מֵתָן תּוֹרָה: עלה אלי ההרה והיה שם - אֲרֻבַּעִים יוֹם:

16. חזקוני שמות פרק כד פסוק ז

ויקח ספר הברית אין מוקדם ומאוחר בתורה, הם התוכחות כדאיתא במכילתא. ר' ישמעאל אומר, בתחלת הענין מהו אומר ושבתה הארץ וגוי שמטיין ויובלות ברכות וקללות ובסוף הענין מהו אומר אלה החוקים והמשפטים והתורות. אמרו מקבלין אנו עלינו כיון שראה שקבלו עליהם נטל את הדם וזרק על העם, שנאמר ויקח משה את הדם ויזרוק על העם. אמר להם הרי אתם תפושים קשורים וענובים מחר בואו וקבלו עליכם כל המצות. נעשה ונשמע, נעשה מה שכתוב כאן ועוד נשמע אם ירצה לצוות יותר.

17. רמב"ן שמות פרק כד

(א) ואל משה אמר וגוי - פרשה זו קודם עשרת הדברות בארבעה בסיון נאמרה לו, לשון רש"י. ויאמר ה' אל משה עלה אלי ההרה והיה שם, לאחר מתן תורה נאמר לו כן. גם אלו דבריו ז"ל. ואין הפרשיות באות כסדרן ולא כמשמען כלל. ועוד כתיב (להלן בפסוק ג) ויבא משה ויספר לעם את כל דברי ה' ואת כל המשפטים, שהם המשפטים האלה הכתובים למעלה, שאמר בהם (לעיל כא א) ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, כי איננו נכון שיהיה על המשפטים שנצטוו בני נח ושנאמרו להם במרה שכבר שמעו וידעו אותם. ולא יאמר "ויספר" אלא בחדשות אשר יגיד: וכבר היטיב לראות ר"א שפירש הענין כסדרו, ואמר כי עד הנה (מלעיל כ כב עד כג לג) ספר הברית. והנה הפרשיות כלן באות כהוגן, כי אחר מתן תורה מיד בו ביום אמר השם אל משה כה תאמר אל בני ישראל אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם (לעיל כ יט), והתחיל לחזור ולהזהיר על ע"ז לא תעשון אתי (שם כ כ), וצוה אותו ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, וכל המצות הבאות אחרי כן, והשלים באזהרת הע"ז שימצאו בארץ ובעובדיה (לעיל כג לב לג) ואמר לו אחרי צוותך זה להם, עלה אל ה' אתה ואהרן. והזכירה הפרשה כי משה עשה כמצות ה', ובא אל המחנה ויספר לעם את כל דברי ה' (פסוק ג) כאשר צוה אותו כה תאמר אל בני ישראל וגוי (לעיל כ יט), ואת כל המשפטים כאשר צוה ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (לעיל כא א), וקבלו הכל בשמחה ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה. והטעם, כל הדברים האלה אשר דבר לך השם נעשה, כי מאמינים אנחנו בדבריך, כמו שספר במשנה תורה (דברים ה כד) ואת תדבר אלינו את כל אשר ידבר ה' אלהינו אליך ושמענו ועשינו. ואז כתבם משה (פסוק ד):

והנה משה כתב ביום ההוא בספר כל מה שנצטווה, חקים ומשפטים ותורות, והשכים בבקר ממחרת היום ההוא לכרות להם ברית על הכל, ובנה המזבח (פסוק ד), וזבח הזבחים (פסוק ה), ונתן חצי הדם על מזבח ה' וחצי הדם שם באגנות (פסוק ו), ולקח הספר שכתב מאמש וקראו באזניהם, וקבלו עליהם עוד לבא בברית עמו, ואמרו (פסוק ז) כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע אליך, מכל אשר תצוה מאתו ית'. ואז זרק עליהם חצי הדם (פסוק ח), כי זאת אות הברית לבא השנים בחלקים שוים. ואחרי שהשלים מעשיו עמהם הוצרך למלאת דבר ה', שאמר לו ה' עלה אתה ואהרן וגוי. וזהו שאמר (בפסוק ט) ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא וגוי. ועשה עוד מה שצווה (בפסוק ב) ונגש לבדו אל ה', והוא שאמר (בפסוק יח) ויבא משה בתוך הענין וגומר. והנה מעשה הברית ביום המחרת למתן תורה, ובו היתה העליה שעלה משה אל ההר (פסוק יג), וממנה נתעכב שם ארבעים יום. והוא שפירש הכתוב (פסוק טז) ויקרא אל משה ביום השביעי וגוי, ונאמר (פסוק יח) ויבא משה בתוך הענין. וכל זה מתוקן ומבואר:

וראיתי במכילתא (לעיל יט י) שנחלקו בדבר, יש שאמרו שהיה קודם מתן תורה בחמישי, ואמר להם הרי אתם קשורים תפוסים וענובים מחר באו וקבלו עליכם את כל המצות. ורבי יוסי ברי' יהודה אמר בו ביום נעשו כל המעשים, כלומר בו ביום לאחר מתן תורה נעשו המעשים של סיפור העם וכתבת ספר הברית, הכל כמו שפירשנו. ולזה שומעין שאמר כהלכה: וטעם ואל משה אמר - בעבור שהיו עד כאן המצות והמשפטים אל בני ישראל, אמר

עתה שהיה זה המאמר אל משה שהיא מצוה שיעשנה הוא בעצמו, כי צוה אותו אחר שתשים לפניהם המצות והמשפטים ותכרות עמהם הברית עלה אתה אלי, ולכך עשה המצוה הראשונה בששי, והשכים בשביעי בבקר וכתת עליהם הברית, ואחרי כן עלה אל ההר הוא והנקראים, על הדרך אשר נצטוו ...:

18. חזקוני ויקרא פרק כה: א

בהר סיני כל מקום שנאמר בהר סיני, בו בהר נאמר קודם רדתו בתשרי. וגם פרשה זו נאמרה ממחרת מתן עשרת הדברות. ומה שנכתבו פרשיות הללו כאן בספר תו"כ היינו טעמא, משום דאית בהו מצות שמייטים ויובלות דשייכי בהו כהנים. כדכתיב והעברת שופר תרועה וגוי וכתוב ובני אהרן יתקעו וגוי, ואית בהו מצות חרמים שהם לכהנים, וערכים שהכהנים מעריכין.

19. שמות פרק לא, יח

ויתן אל־מִשֶׁה כְּכַלְתּוֹ לְדַבֵּר אֶת־וַיְהִי בְהַר סִינַי לְחַת הַעֲדַת לְחַת אֲבוֹן כְּתָבִים בְּאַצְבָּע אֱלֹהִים :

20. רש"י שמות פרשת כי תשא פרק לא פסוק יח

ויתן אל משה וגוי - אין מקדם ומאחר בתורה - מעשה העגל קדם לצווי מלאכת המשכן ימים רבים היה - שהרי בי"ז בתמוז נשתברו הלוחות, ובי"ח הכפורים נתרצה הקב"ה לישראל, ולמחרת התחילו בנדבת המשכן והוקם באחד בניסן (תנחומא):
לדבר אתו - החקים והמשפטים שבואלה המשפטים:

21. מדרש תנחומא (ורשא) פרשת תרומה

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (שמות כה, כח). אימתי נאמרה למשה הפרשה הזו של משכן, ביום הכפורים עצמו, אף על פי שפרשת המשכן קודמת למעשה העגל. אמר רבי יהודה ברבי שלום: אין מקדם ומאחר בתורה, שנאמר: נעו מעגלתי לא תדע (משלי ה, ו), מטלטלות הן שביליה של תורה ופרשיותיה. הוי, ביום הכפורים נאמר למשה ועשו לי מקדש. מניין? שכן עלה משה בששה בסיון, ועשה ארבעים יום וארבעים לילה, ועוד עשה ארבעים, ועוד עשה ארבעים, הרי מאה ועשרים. ואתה מוצא, שביום הכפורים נתכפר להם, ובו ביום אמר לו הקדוש ברוך הוא, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, כדי שיידעו כל האמות שנתכפר להם על מעשה העגל. ולכך נקרא משכן העדות (שמות לח, כט), שהוא עדות לכל באי העולם, שהקדוש ברוך הוא שוכן במקדשכם.

אמר הקדוש ברוך הוא: יבא זהב שבמשכן ויכפר על זהב שנעשה בו את העגל, שכתוב בו: ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב וגוי (שמות לב, ג). ולכך מתפרין בזהב, וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב. אמר הקדוש ברוך הוא: כי אעלה ארכה לך וממפותיך ארפאך (ירמיה ל, יז).

22. ויקרא פרשת בחקותי פרק כו פסוק מו, מו

אלה החקים והמשפטים והתורות אשר נתן ה' ביננו ובין בני ישראל בהר סיני ביד משה: פ

23. בכור שור במדבר פרק כ: ח

קח את המטה. להכות בסלע, לפי הנראה לי זהו מעשה שבויחי בשלח דכתיב ביה "והכית בצור ויצאו", אלא שלשם מספר איך פירנס הקדוש ברוך הוא את ישראל במן ושלו ומים במדבר, ואחר כך כתב כל אחד במקומו. ותדע שאחד הוא זה המעשה ואותו, דהתם כתיב "ויקרא שם המקום מסה ומריבה", ובזאת הברכה הוא אומר על זה המעשה שהקפיד הקדוש ברוך הוא על משה ואהרן "אשר נסיתו במסה תריבהו עלימי מריבה", אלמא דמעשה אחד הוא. ואף בכאן כתב "הם מימריבת קדש מדבר צן", והתם נמי כתב "ויסעו... ממדבר סיני". ומה שלא פיי כאן פיי שם שאמר לו הקדוש ברוך הוא להכות בצור. וכן דרך פרשיות הרבה שסותם דבריו במקום אחד ומפרש במקום אחר כגון פרשת מרגלים דכתיב במשנה תורה שאמרו ישראל "נשלחה אנשים", ובשלח לך לא פירש וכן הרבה. ודברתם אל הסלע אל פני הסלע תדברו אל [בני] ישראל לעיניהם דבר שיהא נראה ונגלה לעיניהם, שתאמרו שאני נותן להם מים כמו שאמור במן "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים". וכמו שאמור בשליו "התקדשו למחר ואכלתם בשר", כמו כן תאמרו שאני נותן להם מים שבזאת יתקדש שמי וידעו כי מאתי יבאו להם מים. כשבאו לפני הסלע אמר להם משה - (י) שמעו נא המורים. כמו "בית מרי המה", לפי שלא היו שואלים כהוגן כי היה להם להתפלל לפני הקדוש ברוך הוא שיתן להם מים ולומר למשה התפלל בעד עבדיך אל ה' אלהינו ולא נמות. והם היו שואלים על דרך מריבה ותלונות לאמר כי הבאתם אותנו אל המדבר הזה, והיו כפויים טובה שהקב"ה הוציאם מעבודת פרך והם מחזיקים הדבר לרעה ולכך קוראם משה "המורים". המן הסלע

הזה נוציא לכם מים כלומר למה תריבו אלינו, וכי היינו יכולים להוציא לכם מן הסלע הזה מים, אל הקדוש ברוך הוא היה לכם להתפלל שהוא כל יכול. **אי נמי** הכי קאמר ההייתם סבורים שמן הסלע הזה נוציא לכם מים, והכה ב' פעמים ויצאו מים ואמרו ישראל מקרה הוא שאף הוא לא היה סבור שיצאו משם מים, דאמר "המן הסלע הזה נוציא לכם מים", משמע שאינו סבור שיצאו, אבל מקרה הוא, דהרבה סלעים שנובעים מים מהם ולכך הקפיד הקדוש ברוך הוא. והיה לו לפרש דבריו עד שידעו אל נכון שהקב"ה נתן להם מים, וזהו שאמר **(יב) יען לא האמנתם בי להקדישני**. שאמרתם "ודברתם אל הסלע לעינינו", שממני באו להם המים ולא דקדקתם בלשונכם ולכך לא באו המים בהכאה ראשונה אולי יתן לב לפרש יפה.

24. רמב"ן בראשית פרק לה

(כח) ויהיו ימי יצחק - **אין מוקדם ומאוחר בתורה**, מכירתו של יוסף קדמה למיתתו של יצחק, לשון רש"י. **וכבר כתבתי (לעיל יא לב) שזה מנהג הכתוב בכל הדורות, יספר ענין האדם ותולדותיו ומיתתו, ויתחיל בתולדות הדור האחר. וראוי היה להקדים מיתת יצחק לתולדות יעקב, כאשר עשה באברהם ובכל דורות הראשונים**, אבל יתכן הכתוב להגיד כי יצחק מת בשיבה טובה זקן ושבע ימים אחרי ששב אליו בנו המבורך, הנוחל מעלתו, וקברוהו בכבוד עשו ויעקב בניו גדולי העולם. ולא הוצרך להזכיר כי קברוהו במערת המכפלה, בעבור שהזכיר כי היה בעיר ההיא, ואנה יקברוהו רק בקבר אביו:

25. רמב"ן במדבר פרק ט

(א) בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים בחדש הראשון - מכאן אמרו חכמים (ספרי בהעלותך סד, פסחים ו ב) **אין מוקדם ומאוחר בתורה**. וטעם האיחור הזה היה, כי כאשר בא הספר הזה הרביעי להזכיר המצות שנצטוו ישראל במדבר סיני לשעתם, רצה להשלים ענין אהל מועד ותקונו כל ימי המדבר, והזכיר תחלה הדגלים ומקום האהל ומעמד משרתיו ותקון המשמרות למשאו לכל עבודת האהל, והזכיר קרבנות הנשיאים שהביאו העגלות אשר ישאו אותו בהן כל עת היותם במדבר, והשלים קרבנותם בחנכת המזבח שהיו מאחד בניסן או (שקודם) [שאחר] לכן, ואחר כך שב להזכיר אזהרה שהזהיר אותם שלא ישכחו מצות הפסח. ועל דעת רבותינו לא נהגה במדבר אלא בשנה זו בלבד, לפי שלא מלו במדבר והיתה מילת זכרים ועבדים מעכבת בהם:

ויתכן שהוצרך למצוה זו, בעבור שלא נצטוו מתחילה בעשיית פסח דורות אלא בארץ, דכתיב (שמות יב כה) והיה כי תבאו אל הארץ אשר יתן ה' לכם כאשר דבר ושמרתם את העבודה הזאת, ועוד נאמר שם (שם יג ה) והיה כי יביאך ה' אל ארץ הכנעני וגו' ועבדת את העבודה הזאת בחודש הזה. ועכשיו רצה הקדוש ברוך הוא וצוה שיעשו אותו, כדי שתהיה זכר גאולתם והנסים שנעשו להם ולאבותיהם נעתק להם מן האבות הרואים לבניהם, ובניהם לבניהם ובניהם לדור אחרון. והנה אמר תחילה "והיה כי תבאו אל הארץ", לומר שאין מצוה זו נוהגת בחוצה לארץ לדורות, ועכשיו צוה שיהגו בה במדבר:

ועל דעת רבותינו, לא עשו אותה אלא בשנה זו בלבד, שלא היו יכולין לעשותה לפי שנולדו להם בנים ועבדים ולא יכלו לימול אותם מן הטעם שהזכירו שהיה להם לסכנה, כמו שמפורש ביבמות (עא ב):

אבל בספרי (בהעלתך סז) אמרו ויעשו את הפסח בראשון וגו', בגנות ישראל הכתוב מדבר שלא עשו אלא פסח זה בלבד, וכן הוא אומר (עמוס ה כה) הזבחים ומנחה הגשתם לי במדבר ארבעים שנה. דרשו כן מן הכתוב הזה שאמר (פסוק ה) ויעשו את הפסח בראשון בארבעה עשר יום לחדש בין הערבים במדבר סיני, כי המקרא מיותר, ודי במה שיאמר "ויעשו את הפסח ככל אשר צוה ה' את משה", אבל הזכיר היום והמדבר לרמוז שלא עשו אותו במדבר רק ביום הזה, והוא גנותן. ויתכן שהגנות הזה הוא קלקלתם בענין המרגלים, שממנה נתנדדו ולא נשבה להם הרוח הצפונית ולא מלו, ולפיכך נאסרו בכל הקדשים. או שתהיה הברייתא הזו כדברי האומר (מכילתא בא טו) אין מילת זכריו ועבדיו מעכבת בו, והיו רשאים לעשותו ונתעצלו ולא עשו אותו, והוא גנות גדול. אבל הראשון הוא יותר נכון בעיני, כי היה משה מכריחם לעשותו ולא היה מניחם בחיוב כרת. אבל חג המצות שבעה והשבתת חמץ לא הוצרך לומר שנהגו בו, שהן חובת הגוף הנוהגת בכל מקום, וכבר נאמר בהם (שמות יב יז) לדורותיכם חוקת עולם:

26. רמב"ן במדבר פרק טז

ואמר רבי אברהם כי זה הדבר היה במדבר סיני כאשר נחלפו הבכורים ונבדלו הלויים, כי חשבו ישראל שאדונינו משה עשה זה מדעתו לתת גדולה לאחיו, גם לבני קהת שהם קרובים אליו ולכל בני לוי שהם ממשפחתו, והלויים קשרו עליו בעבור היותם נתונים לאהרן ולבניו, וקשר דתן ואבירם בעבור שהסיר הבכורה מראובן אביהם, גם קרח בכור היה. וזה מדעתו של רבי אברהם שהוא אומר במקומות רבים אין מוקדם ומאוחר בתורה לרצונו. וכבר כתבתי (לעיל ט א) כי על דעתי כל התורה כסדר זולתי במקום אשר יפרש הכתוב ההקדמה והאחר, וגם שם לצורך ענין ולטעם נכון, אבל היה הדבר הזה במדבר פארן בקדש ברנע אחר מעשה המרגלים:

27. רש"י בראשית פרשת בראשית - נח פרק ו

והיו ימיו וגו' - עד מאה ועשרים שנה אאריך להם אפי ואם לא ישובו אביא עליהם מבול. ואם תאמר משנולד יפת עד המבול אינו אלא מאה שנה, אין מוקדם ומאוחר בתורה, כבר היתה הגזירה גזורה עשרים שנה קודם שהוליד נח תולדות, וכן מצינו בסדר עולם (פרק כח). יש מדרשי אגדה רבים בלא ידון, אבל זה הוא צחצוח פשוט:

28. רש"י בראשית פרשת וישלח פרק לה

(כט) ויגוע יצחק - אין מוקדם ומאוחר בתורה, מכירתו של יוסף קדמה למיתתו של יצחק שתים עשרה שנה,

29. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ו עמוד ב

אמר רב נחמן בר יצחק: אתיא מדבר ממדבר. כתיב הכא במדבר סיני וכתוב התם וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני. מה להלן בראש חדש - אף כאן בראש חדש. - וניכתוב ברישא דחדש ראשון, והדר ניכתוב דחדש שני! - אמר רב מנשיא בר תחליפא משמיה דרב: זאת אומרת אין מוקדם ומאוחר בתורה. -

16- Mana 40 years

17 hitting rock Bkhor Shor same episode as Bamidbar 20

18 -Yitro's arrival

18 -Moshe's judging people, sending away Yitro – same as Chovev in Bamidbar (Chizkuni)

19 & 24 before and after sinai

20- 2 commandments versus 8 – text doesn't indicate a break

21-23 when are mishpatim taught

32-When is chet haegel

25-When is miskan commanded

The Longest Day Rosh Chodesh Nisan year 2 mentioned real time in 3 books

Examples in Bereishit – *brit bein habitarim*, deaths of Avraham, Yitzchak